

Bildande av Ödets naturreservat i Avesta kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken beslutar Länsstyrelsen att bilda Ödets naturreservat, omfattande ett skogsområde om 49,7 ha enligt bilaga 2.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer Länsstyrelsen skötselplanen för reservatets långsiktiga skötsel, bilaga 4. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Skäl för beslut

Områdets värden

Biologisk mångfald

Skogen i Ödets värdekärnområde är gammal och har höga biologiska värden, bl.a. påträffas de sällsynta arterna västlig njurlav, aspfjädermossa och tretåig hackspett. Huvuddelen av området har aldrig kalavverkats och har därför bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns även mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur. Skyddet av skogen i Ödet är därför ett led i bevarandet av biologisk mångfald.

Friluftslivet

Ödet är en naturskön plats. Närheten till Avesta bidrar till att området kan komma att ha viss betydelse för det rörliga friluftslivet.

Värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Området hyser habitatet ”9010 västlig taiga” och ”7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn samt arten grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* enligt art- och habitatdirektivet, 92/43/EEG, samt arterna järpe, tjäder, orre, pärluggla, sparvuggla, tretåig hackspett och spillkråka enligt fågeldirektivet, 97/409/EEG.

Befintlig klassning av områdets värden

Ödet har uppmärksammat i sen tid i och med nyckelbiotopsinventeringen som klassade delar av området som nyckelbiotop.

Internationell klassning

Området är föreslaget av Länsstyrelsen, men ännu inte utpekade av regeringen, som särskilt skyddsområde enligt 7 Kap 28 § miljöbalken för att ingå i ett sammanhängande ekologiskt nätverk av särskilda bevarandeområden – Natura 2000.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är skogsbruk. Områdets storlek och förhållandena i övrigt gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturskogen i Ödet bevaras. Bildandet av Ödets naturreservat bidrar till att uppfylla det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet ”Levande skogar”.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken.

Vid avvägning enligt 7 kap 25§ miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet skall uppnås.

Syfte med naturreservatet

Syftet är att

Bevara biologisk mångfald

Bevara skogen i Ödet inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och eventuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Bibehålla möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett naturskogsområde.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer och arter, enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG och enligt det så kallade fågeldirektivet 97/409/EEG, som förekommer i Ödet ska skyddas.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra de livsmiljöer samt växt och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

Skötsel i enlighet med skötselplan

- Skötselåtgärder i yngre bestånd inriktade på att gynna uppkomsten av lövrika successioner
- Iordningställande och underhåll av leder och information om områdets värden.

Reservatsföreskrifter

Utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning gäller följande föreskrifter för Ödets naturreseptat.

A Följande inskränkningar gäller i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken).

Det är förbjudet att

1. avverka skog, utföra skogsvårdande åtgärd samt upparbeta eller ta bort döda träd och vindfällen annat än enligt skötselplanen i syfte att restaurera eller förstärka naturvärdena
2. gräva, schakta, dika, dämna, anordna upplag eller på annat sätt skada/påverka mark och vatten
3. anlägga mark- eller luftledning och uppföra byggnad, mast eller annan anläggning
4. framföra motordrivet fordon med undantag för uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador
5. jaga annat än älg, rådjur, hare, räv och mink
6. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e. dyl. får ej markeras permanent.

Övrigt

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt.

B Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla följande intrång (7 kap. 6 § miljöbalken):

1. Utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. Rövning, gallring, plockhuggning, uppsättning och underhåll av stängsel, bränning och övrig skötsel enligt skötselplanen.
3. Undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Inskränkningar i rätten att färdas och vistas inom reservatet liksom ordningen i övrigt (7 kap 30 § miljöbalken). Det är förbjudet att:

1. skada växande eller döda träd
2. plocka mossor, lavar och vedsvampar samt samla in djur
3. framföra motordrivet fordon

D Motiv till föreskrifter, undantag mm

I **punkt A1** förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturresevatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturresevatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Skötselåtgärder där syftet är en restaurering eller förstärkning av naturvärdena föreskrivs i skötselplanen i mer påverkade skogsområden. Här är skogliga ingrepp en förutsättning för att uppnå målet med skyddet.

I **punkt A2-4** förbjuds sådan fysisk påverkan på mark och naturmiljö som uppenbart skulle skada områdets naturvärden med undantag av uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador.

Punkt A5-6 reglerar vad som får jagas och hur jakten får ske. De vanligast jagade däggdjuren bedöms ha så goda stammar och vara så rörliga att ett skydd inom reservatet inte har någon praktisk betydelse. Minken bedöms som ett önskat främmande vilt och får därför jagas. Däremot har övrigt småvilt och skogsfågel bedömts gynnas av reservatet och ska därför här kunna ha en skyddad tillvaro. Markerade jaktpass bedöms som ett störande inslag som inte hör hemma i ett reservat.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. I och med att information

om reservatet samt anläggningar för friluftslivet idag helt saknas är iordningställandet av ett minimum av sådana högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna C1 – C3 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får givetvis inte skadas. Områdets betydelse för rödlistade arter motiverar förbud mot insamling av de grupper som är utsatta för ett samlartryck. Fordonstrafik skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador. Försiktig användning av älgdragare har dock ansetts acceptabelt.

Övrigt

Föreskrifter under A och C utgör inget hinder mot åtgärder för skötsel och förvaltning av reservatet eller för normalt underhåll av vägar och ledningar/ledningsgator.

Ärendets handläggning

Ödet uppmärksammades först i och med Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering vid slutet av -90-talet. Naturskyddsföreningen genom Hans Nibon påtalade 2000 att området med höga naturvärden var betydligt större och att hot om avverkning förelåg i vissa delar. Länsstyrelsen, Avesta kommun och Naturvårdsverket besökte därefter området och fann att det uppfyllde kriterierna för reservatsbildning. En naturtypsinventering samt artinriktade inventeringar företogs som visade på ytterligare höga värden. Under 2001 förvärvades området av staten.

Reservatsförslaget har remitterats till berörda sakägare, ideella organisationer, kommuner och myndigheter. Samtliga svarande har varit positiva till reservatsbildningen. Sala kommun har lämnat värdefulla synpunkter på områdets skötsel som har arbetats in i skötselplanen.

Övrigt

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 6 (formulär 6).

Beslut i detta ärende har fattats av Landshövdingen.

I den slutliga handläggningen deltog även miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson, arkitekt Hasse Ericsson, jurist Gunilla Garbergs, antikvarie Tommy Nyberg och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Ingrid Dahlberg

Lennart Bratt

Deltagit:

Hasse Eriksson
 Gunilla Garbergs
 Tommy Nyberg
 Stig-Åke Svenson

Bilagor

1. Översiktsskarta
2. Beslutsskarta
3. Kartor över skogstyper och Natura 2000 habitat
4. Skötselplan
5. Artförteckningar
6. Registeruppgifter
7. Hur man överklagar, formulär 6

Sändlista

Med delgivningskvitto	När beslutet vunnit laga kraft	Övriga
Naturvårdsverket	Lantmäterimyndigheten	Skogsvårdsstyrelsen, Söderhamn
Avesta kommun	Internt på Länsstyrelsen (Plan- enheten)	Skogsvårdsstyrelsen, Södra Dalarna
By-Folkärna Södra jaktvårds- område		Jägareförbundet Gävle-Dala
		Naturskyddsföreningen i Dalarna
		Folkare Naturskyddsförening
		Länsstyrelsen i Västmanlands län
		Sala kommun, kommun- ekologen

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ÖDET

SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV NATURRESERVATET

Bevara biologisk mångfald

Bevara skogen i Ödet inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och eventuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

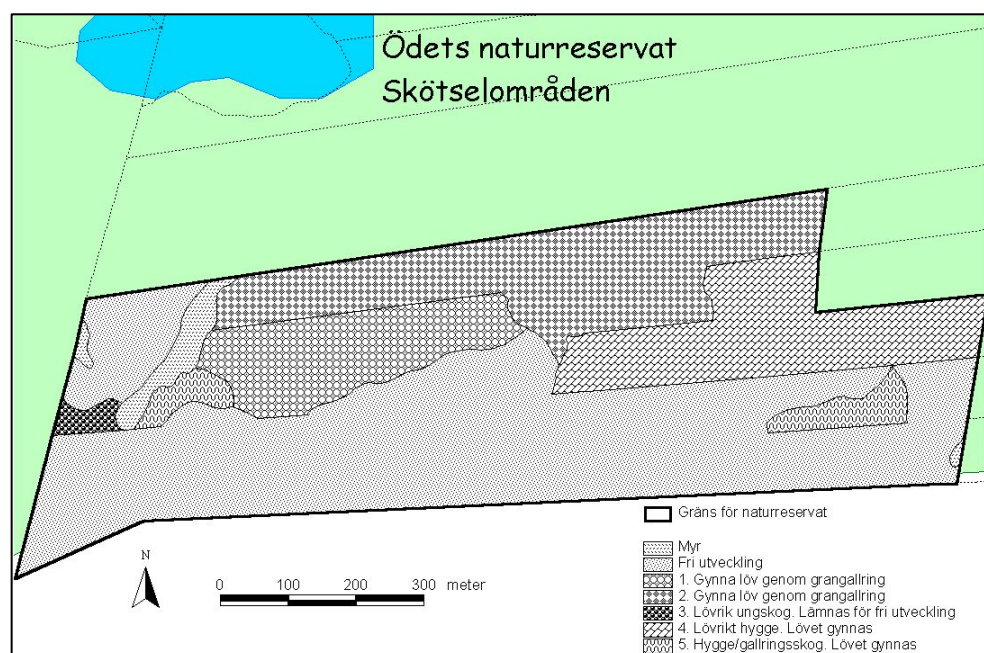
Bibehålla möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett naturskogsområde.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer och arter, enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG och enligt det så kallade fågeldirektivet 97/409/EEG, som förekommer i Ödet ska skyddas.

PRIORITERADE BEVARANDEVÄRDEN

Några konflikter mellan olika bevarandevärden föreligger ej.

Skötselområdeskarta.

SKÖTSELOMRÅDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Naturresevatet är indelat i skötselområden, se karta föregående sida.

Skötseltyp 1: Skog med fri utveckling

Beskrivning av typen

Barrskog med ställvis stor inblandning av lövträd, fr a asp. Smärre sumpskogspartier samt torrare delar med dominerande tallskog. Även rena granbestånd. Storblockigt.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Trädskiktet ska vara varierat med stort lövinslag (10-50%). Då skogen befinner sig i en successionsfas kommer lövandelen minska på naturlig väg. Lövandelen kommer på sikt vara betydande när skogen utsätts för naturliga störningar i form av insekts- eller svampangrepp, stormskador eller brand. Andelen död ved ska öka för att stabiliseras kring ett för naturskogen karakteristiskt värde.

Skötsel mål och riktlinjer för skötseln:

Skogen skall lämnas för fri utveckling. Då den naturliga störningen i naturskog är brand kan bränning eller bränningsefterliknande åtgärder bli aktuella för att bibehålla naturtypen, öka mängden död ved och förhindra inväxning av gran. Gällande räddningslag ska i princip följas. I syfte att förbereda släckningsinsatser och släckningsmetoder på ett från naturvårdssynpunkt önskvärt sätt, skall en släcknings- och bränningsplan upprättas av naturvårdsförvaltaren i samråd med det lokala brandförsvaret. Målet med planen ska vara att bestämma metoder för släckning allt efter brandens läge, intensitet och storlek samt tillgänglig utrustning. Planen ska även ge riktlinjer för framtida naturvårdsinriktad bränning och härvid ha sin grund i den generella policy för naturvårdsbränning i skyddade områden som är under utarbetande. Vid spontan brand ska så skonsamma metoder som möjligt användas vid släckning. Under säkra förhållanden, t ex där det kan förväntas att branden självdör mot naturliga brandgränser, ska viss avbränning och självsäckning tillåtas. Om brand uppstår ska givetvis det avbrända området lämnas för fri utveckling efter släckningen.

Skötseltyp 2: Skog med begränsad skötsel i träd och buskskikt

(Kartans skötselområden 1, 2, 4 och 5)

Beskrivning av typen

Typen utgörs av yngre-medelålders bestånd med ofta stort inslag av asp. Ett lövrikt hygge ingår även.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Lövträdsandelen ska på sikt utgöra minst 50 % sett över hela skötselområdet. Mängden död ved ska öka.

Skötsel mål och riktlinjer för skötseln:

Skogen ska domineras av lövträd vilket innebär att vid behov ska röjning, plockhuggning, ringbarkning eller annan åtgärd vidtas för att minska barrandelen och öka mängden död ved. Ringbarkning av gran kan vara av stort värde för den tretåiga hackspettens möjligheter att leva kvar i området.

Vissa aspar med rik epifytflora kan behöva frihuggas för att minska beskuggning av påträngande gran. Sälg och rönn med stamform gynnas genom friställning. Kartans skötselområden 1 och 2 har olika karaktär och bör hanteras var för sig.

Skötseltyp 3: Våtmarker med fri utveckling

Beskrivning av typen

Området utgörs av rismossar, öppna kärr samt angränsande kantskog.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Våtmarkerna ska vara oförändrade.

Skötsel mål och riktlinjer för skötseln:

Ingen skötsel

KULTURHISTORIA

Rösen

De gamla skiftena finns markerade med ofta vackert utformade gränsrösen. Dessa lades ut vid storskiftet och är intressanta historiska dokument. De tydligare rösena bör mätas in med GPS och skötas så att de ej växer över genom röjning och ”mossrensning” ca vart 5:e år.

FRILUFTSLIV

Allmänt

Med ökat intresse för gammal skog har Ödet stora möjligheter att locka fler besökare i framtiden under förutsättning att de skogliga och kulturella värdena säkerställs, samt att tillgängligheten utökas och informationen förbättras. Eftersom framkomligheten är begränsad i större delen av området kommer slitaget naturligt vara begränsat till vandringsleder, varför skötsel av dessa är en viktig åtgärd.

Information

En broschyr om reservatets naturvärden och hur man tar sig dit ska utarbetas. Informationstavlor förfärdigas och placeras vid de två angöringspunkterna samt vid stigarnas inträde i reservatet.

Tillgänglighet - vägar och parkering

Det finns två vägar att nå reservatet, dels via en skogsbilväg med vändplan norrifrån, dels via en skogsbilväg med vändplan österifrån. Den senare platsen lämpar sig bäst att utgöra ”officiell” angöring till reservatet då den ligger betydligt närmare allmän väg. Här finns goda utrymmen för parkering. Det är dock ganska komplicerat att nå vändplanen från landsvägen, varför skyltning krävs i förvirrande korsningar.

Leder

I dagsläget finns inga tydliga leder eller stigar i området. En enkel vandrings slinga bör iordningställas utgående från angöringsplatsen i öster.

Byggnader och andra anläggningar

Något behov av raststugor, toaletter, eldplatser, sopställ och liknande finns inte i dagsläget.

Utmärkning

Reservatet märks ut enligt standard.

JAKT

Jakträtten i reservatet har av de tidigare markägarna varit upplåten till By-Folkärna Södra jaktvårdsområde. Nytt avtal med jaktvårdsområdet om jaktupplåtelse kommer att tecknas i och med att marken övergått i statlig ägo. Jakten är enligt föreskrifterna begränsad till älg, rådjur, räv, hare och mink. Inga fasta anläggningar får uppföras i reservatet. Älgdragare får användas under förutsättning att markskador inte uppkommer.

DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Kvalitetsmål för biologisk mångfald

Utförs av länsstyrelsen dels inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper och dels som underlag för utvärdering av om syftet med varje enskilt reservat uppnås. Blir området godkänt som Natura 2000-objekt kommer särskilda krav att ställas på uppföljning av arter och habitat enligt EU:s direktiv.

Skötsel mål och utförd skötsel för biologisk mångfald

Utförs av förvaltaren (länsstyrelsen) om inget annat är överenskommet. Vid restaurering ska utförda åtgärder dokumenteras tillsammans med eventuella överenskommelser om framtida underhåll etc.

Åtgärder/anläggningar för friluftslivet

Länsstyrelsen kommer som förvaltare av naturresevatet fortlöpande tillse att informationstavlor, skyltar, leder mm är i gott skick. Besiktningar dokumenteras.

Övriga förvaltningsåtgärder

Dokumenteras och journalförs.

Skötselkostnader

Utförs av länsstyrelsen. Om extern intressent ansvarar för skötseln ska årlig rapportering ske till länsstyrelsen.

SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Skötselåtgärd	När	Beskrivning	Var	Vem	Finans
Restaurering 1	Hösten -03	Röjning och gallring	Skötselomr 1 och 2	Entreprenör	Vårdanslag
Infotavla, broschyr, vägvisning och ledmarkering	Hösten 03			Lst	Vårdanslag
Tillsyn av skötsel	Löpande		Hela reservatet	Lst	Vårdanslag
Tillsyn av föreskrifter	Löpande		Hela reservatet	Lst	Vårdanslag
Upprättande av bränningsplan	2004	Se skötselplanen, skötselområden skötseltyp 1	Hela området	Lst i samverkan med räddningstjänsten	Vårdanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Enligt program för uppföljning av skyddad natur*	-----	-----	Lst	----->